

Handreiking: Diaconaat in je omgeving

Suggesties en voorbeelden voor het vormgeven van diaconaat in de omgeving van de kerk

Kansen voor de kerk in de samenleving?!

De vergrijzingsgolf staat voor de deur. Hierdoor zal het aantal ouderen toenemen. Met de wetenschap dat mensen op hogere leeftijd noodgedwongen een groter beroep doen op zorg en ondersteuning, zal het aantal zorgaanvragen ook toenemen. De beschikbare middelen zijn dan eerder verbruikt. Wanneer in deze zorgbehoefte niet wordt voorzien zal er nood ontstaan bij deze groep mensen. Overigens is er los van deze ontwikkeling nu achter verschillende voordeuren ook al veel leed. Dit zal logischerwijs toenemen. De komende jaren hebben de kerken een mooie uitdaging. De volgende vraag zal hierin centraal staan:

“Hoe wordt omzien naar zwakkeren in de samenleving weer kenmerk van de kerk?”

De afgelopen decennia is de taak van het omzien naar hulpbehoevenden vooral een taak en verantwoordelijkheid van de overheid geworden. Na in eerste instantie wat tegensputteren van de kerk zijn we inmiddels helemaal gewend aan deze rolverdeling. Uitzonderingen daargelaten, want er zijn nog vele stichtingen die zonder overheidsgeld zich inzetten voor de medemens. Nu de overheid haar actieve bemoeienis, in de vorm van toereikende middelen, uit de samenleving begint af te bouwen, ontstaat er een gat tussen zorgvraag en zorgaanbod. Dit effect wordt vooral verwacht na de invoering van de WMO (Wet Maatschappelijke Ondersteuning).

De Bijbel roept de mensheid op om te zien naar de naaste in nood. Dit geldt dus zeker voor christenen. Armoede, honger, ‘naaktheid’ e.d. worden genoemd. In hedendaagse vorm komt zelfs deze nood nog steeds voor. Aan de christenen de diaconale opdracht om hier een rol in te spelen. We weten dat er achter een toenemend aantal voordeuren veel ellende voorkomt en wat vaak gepaard gaat met een isolement (als gevolg of oorzaak). Het is daarom goed om na te denken over mogelijkheden om in contact te komen met deze personen én hen te helpen.

Door het GDD is een kadernotitie over dit onderwerp geschreven; *Kerk, Burgers en Overheid*. In dit document wordt een aanzet gedaan voor een vertaling naar de praktijk.

De kerk in de samenleving (tijdens de WMO)

In dit document worden verschillende mogelijkheden beschreven om als kerk/diaconie aanwezig te zijn in de samenleving. Een belangrijk uitgangspunt hierbij is dat de gemeente zelf actief is in de samenleving. Dit kan als collectief, maar ook door inzet van individuele gaven. Echter altijd verbonden aan en vanuit de gemeente, zodat Gods liefde gestalte krijgt in de omgeving van de kerk. Ieder initiatief zou dan ook op basis van deze criteria beoordeeld moeten worden:

1. Wordt er nood gelenigd?
2. Is de gemeente hierbij betrokken?
3. Gebeurt dit in Christus naam?
4. Wordt Christus hierdoor geprezen? (door hulpbieder en evt. door hulpontvanger; 2Cor.8 en 9)

Voor meer inhoudelijke informatie over criteria verwijs ik naar de handreiking 'Giftensbeleid' welke te downloaden is van www.diaconaalsteunpunt.nl.

Activiteiten Kerken/Diaconieën

Diaconieën kunnen, gezien het huidige takenpakket, onmogelijk activiteiten voortvloeiend uit de invoering van de WMO er 'even' bij doen. Het verdient echter wel aanbeveling om de WMO en de nood die daaruit voortvloeit een plek te geven in het diaconaal beleid. Bij de nood i.v.m. de WMO valt te denken aan:

Mensen die hulp nodig hebben, maar hiervoor geen of onvoldoende aanspraak kunnen maken op professionele ondersteuning. Hulp zal daarom vooral nodig zijn in de vorm van boodschappen, chauffeurs, huishouden, klusjes, er gewoon zijn voor eenzame en geïsoleerde mensen e.d.

Daarnaast is de kans dat landelijke maatschappelijke organisaties, of projecten met een landelijke relevantie, die nu vanuit een landelijk pot worden bekostigd, voortaan van de burgerlijke gemeente afhankelijk worden. Het is maar de vraag of zo'n gemeente de kosten voor een landelijk relevant project, gevestigd in hun regio, wil dragen. Denk bijvoorbeeld aan opvang van verslaafden uit een grote regio, terwijl zo'n centrum slechts in 1 gemeente is gevestigd. Deze en andere problemen verdienen veel aandacht, ook van kerken, om met elkaar die mensen te ondersteunen die het nodig hebben.

Vormen van steun

De diaconie/kerk kan op verschillende manieren actief zijn in de samenleving. Dit kan door:

- 1 spreken tot de samenleving en aandacht vragen voor bepaalde nood en projecten;
- 2 concrete activiteiten ontplooien;
- 3 projecten in de samenleving financieel steunen.

In deze brochure zal vooral worden ingegaan op categorie 1 en 2, aangezien categorie 3 vrij goed aansluit bij de huidige aandacht van de diaconie en vooral een herdefinitie van de Dit houdt verband houdt met punten 1 en 2. De breedte waarin en criteria waarop organisaties worden ondersteund kan hierop aangepast worden.

Voorbeelden van diaconale activiteiten:

Om diaconieën te helpen bij het denken over hun rol ten opzichte van de samenleving worden een aantal suggesties geïnventariseerd.

Algemeen

Werkgroep

Over het algemeen zijn onze kerken niet gewend om structureel een rol te spelen in de omgeving. We hebben immers moeite genoeg om de nood in onze eigen gemeenten het hoofd te kunnen bieden. Toch is ook het omzien naar de omgeving een Bijbelse opdracht. Dit brengt veel mooi werk met zich mee. In de huidige structuren kan dit niet zomaar worden afgewenteld op de ambtsdragers. De ambtsdragers hebben wel een stimulerende rol in het inzetten van de gemeenteleden op dit terrein. Als gemeente zijn er namelijk veel gaven die ingezet kunnen worden t.b.v. de omgeving. Dit is uitdelen in Christus naam. Het verdient daarom aanbeveling om in de gemeente een actieve werkgroep in het leven te roepen, die namens de diaconie en kerkeraad mogelijkheden in kaart brengt om uit te delen aan de omgeving in een vorm die aansluit bij de behoefte van de omgeving.

Middels de kerkdienst / toelichting bij de collecte of een gemeenteavond kan de gemeente worden betrokken bij deze activiteiten. Zodat vanuit de centrale kerkdienst ook individueel wordt uitgedeeld aan de omgeving.

Samenstelling WMO-werkgroep in gemeente

In deze werkgroep kan 1 diaken zitting hebben (zo mogelijk voorzitter). Ook is het raadzaam om 1 ouderling aan de werkgroep toe te voegen. Verder zouden uit de gemeente verschillende specialisten kunnen worden gevraagd op het gebied van: plaatselijke politiek, ouderen, jongeren, allochtonen e.d. afhankelijk van de plaatselijke kenmerken. Ook is het mogelijk om de werkgroep zonder ambtsdragers samen te stellen. Dit stelt wel extra eisen aan de rapportage aan de (K)D. Bijvoorbeeld 2x per jaar een mondelinge toelichting ter vergadering. Zie hiervoor ook de brochure Contact met contactpersonen.

Diaconale Bijeenkomst / Avond

Het is goed om als gemeenteleden van elkaar op de hoogte te zijn welk (extern) diaconaat er plaatsvindt binnen de gemeente. Dit maakt het mogelijk om met elkaar mee te leven, voor elkaar te bidden, elkaar aan te vullen en doublures te voorkomen. Ook kunnen hierdoor kennis en ervaring worden uitgewisseld. De stimulans die hiervan uitgaat kan leiden tot nieuwe ideeën en initiatieven. Een gezamenlijke avond lijkt hiervoor erg geschikt. De diaconie zou het initiatief kunnen nemen voor een dergelijke avond. Dit wil niet zeggen dat de leiding en organisatie per definitie ook bij de diaconie ligt. Het is eerder een uitgelezen kans om gaven in de gemeente te mobiliseren en in te zetten. De diaconie zorgt echter wel voor de coördinatie, zodat het diaconaat van de gemeente in beeld is en wordt gestimuleerd.

Diaconale kaart (intern)

Als aanvulling zou een overzicht kunnen worden gemaakt waarin alle diaconale activiteiten van de gemeente (of activiteiten t.b.v. van de samenleving) in kaart worden gebracht met daaraan gekoppeld de gegevens van de broeder of zuster die hierbij betrokken is. Juist in deze volgorde, want het gaat niet om wat een bepaalde broeder

allemaal doet, maar waar in de samenleving in Christus Naam wordt uitgedeeld en geparticipeerd. Hierdoor is het mogelijk om aan het juiste adres (bij de juiste persoon) informatie te vragen of te verstrekken en elkaar makkelijk te vinden wanneer er samenwerking mogelijk is. Het neveneffect hiervan is, dat het de bewustwording bevordert. Ook onder gemeenteleden die denken zelf niet diaconaal actief te zijn. Verder wordt het hiermee mogelijk om gericht te bidden voor activiteiten en gemeenteleden ter ondersteuning van het diaconale werk. Het gaat hier om de activiteiten. Zorg dus dat de privacy van mensen wordt gerespecteerd.

Interne randvoorwaarden

Bij veel projecten is de kans groot dat er situaties van uitzonderlijke nood worden aangetroffen. Denk aan drugsgebruik, gewelddadigheid, ernstige depressie e.d. In deze situaties is het goed wanneer er kan worden teruggevallen op professionals. Om in deze situaties verantwoord te handelen is een goede doorverwijzing van groot belang. Zorg dat de gemeenteleden met een professionele hulpverleningsachtergrond in kaart zijn gebracht en dat professionele instanties bekend zijn. Wanneer deze bereid zijn hun kennis en ervaring te delen en in te zetten, kan per situatie worden doorverwezen en een juiste diagnose worden gesteld.

Ditzelfde geldt ook bij materiele problemen. Bijvoorbeeld: een kleine reparatie uitvoeren, zonder de oorzaak weg te nemen, kan grotere schade veroorzaken. Ook hiervoor kan deskundige begeleiding nodig zijn. De diaken kan hierin coördineren of adviseren.

Probeer zo veel mogelijk door te verwijzen naar bestaande hulpverlening, maar let erop dat het geen afschuiven wordt. Houdt dus contact totdat de hulpverlening echt is overgenomen. Diaconaat is gebaat bij goede kwaliteit. Goedbedoelde initiatieven in de verkeerde richting maken vaak meer kapot dan dat het oplost. Dit leidt tot een kater zowel bij de gever als bij de ontvanger, en bovenal schaadt het de naam van Christus. Toch mag dit geen reden zijn om angstvallig hulp bieden te mijden. Het mag een stimulans zijn om ieders gaven te benutten. Het belangrijkste is dat er hulp wordt geboden en dat duidelijk wordt dat Christus mensen gebruikt om zijn liefde uit te delen. 'In Hem doe je samen meer'.

Sociale kaart

Naast een diaconale kaart is het aan te raden om een sociale kaart te maken. Dit is een inventarisatie van alle maatschappelijk organisaties of initiatieven in de omgeving en de samenstelling van de bevolking en hun noden. Hierdoor worden de mogelijkheden om gebruik te maken van bestaande initiatieven vergroot en worden witte vlekken zichtbaar. Het is namelijk niet de bedoeling om te concurreren in het diaconaat, maar om noden te ontdekken en gaven in te zetten om deze te lenigen.

Projectenbank Diaconaal Steunpunt (DS)

Genoemde projecten aangevuld met andere activiteiten kunnen waardevolle suggesties zijn voor andere diaconieën of gemeenteleden. Wanneer iedere diaconie en gemeente hun project op een overzichtelijk A4 ter beschikking stelt aan DS dan kunnen deze voorbeelden worden gebundeld en worden verspreid. Dit kan bij voorkeur via de website, zodat de toegankelijkheid maximaal is. Hierdoor wordt optimaal gebruik

gemaakt van elkaars ervaring en kennis. Een mooie vorm van elkaar tot een hand en voet zijn.

Categorie 1, het aandacht vragen door de kerk

Platform van kerken

Natuurlijk kan een plaatselijke kerk niet in haar eentje de nood van een hele plaats te lijf gaan. Er zal samengewerkt of afgestemd dienen te worden met de andere kerkelijke gemeenten in de plaats. Het advies van het Diaconaal Steunpunt is dan ook om een platform te organiseren waarin de meeste kerken uit de plaats vertegenwoordigd zijn. In dit platform kunnen ervaringen worden uitgewisseld en activiteiten worden afgestemd. Eventueel kunnen gezamenlijk activiteiten worden opgepakt.

Contact met politiek

De kerken zijn een onderdeel van de samenleving. Hoewel de samenleving verantwoordelijk is voor de leefbaarheid en de overheid daarin een grote rol speelt is er voor de kerk de noodzaak om leemten in de hulp te signaleren en daarin verantwoordelijkheid te nemen. Let wel, de kerk is niet het verlengstuk van de overheid. De kerk heeft een eigen verantwoordelijkheid in het signaleren en helpen bij nood waar in de samenleving geen oplossing voor is.

Het verdient daarom aanbeveling om geregeld met de politiek en de gemeente om tafel te zitten, zodat signalen kunnen worden uitgewisseld, activiteiten kunnen worden gestimuleerd en werkzaamheden kunnen worden afgestemd. Ook het steunen van landelijke christelijke organisaties in de regio is een taak die in de toekomst steeds belangrijker wordt.

Uit een informatieve avond (Ede) van politiek, diaconieën, hulpinstanties kwamen een aantal aandachtspunten naar voren:

- **Speciale aandacht voor 'zorgmijders'**
- **Speciale aandacht voor agrariërs in nood (lopen niet te koop met problemen)**
- **Speciale aandacht voor ouderen en eenzamen?**

Deze avond heeft geresulteerd in een aantal vragen aan het college (wethouders en burgemeester)

Organisaties

De kerk kan, wanneer er (regionale) organisaties zijn die mensen in problemen brengen, deze problematiek aankaarten. Denk aan geluidsoverlast, agressieve verkoop, activiteiten die verslaving bevorderen e.d. Mogelijk wordt met de betreffende organisatie een oplossing gevonden. De toon en sfeer waarin de situatie wordt verwoord is vaak van grote invloed op de kans van slagen. Het is belangrijk dat de persoon of afvaardiging die het gesprek voert ook gesteund wordt door een achterban, dus namens een groep kan spreken. Dit kan vanuit de diaconie, maar ook namens de diaconie plaatsvinden. Samenwerking met andere kerken is hierin is aan te bevelen, aangezien daarmee het draagvlak voor de klacht wordt vergroot en expertise kan worden gebundeld.

Ditzelfde is mogelijk in verstoorde verhoudingen tussen personen. Het bespreekbaar maken van het probleem is vaak de grootste stap. Zorg hierbij wel dat er geen partij

wordt getrokken en dat het gesprek objectief blijft. Deskundige begeleiding is vaak noodzakelijk. Dus wacht hier niet te lang mee.

Categorie 2, concrete activiteiten

Wijk-Adoptie

Een mogelijkheid om als gemeente zichtbaar te zijn is om een wijk te adopteren, en in die wijk op de hoogte te raken van de noden die er heersen. Bijvoorbeeld de wijk rond de kerk, of een wijk waar al veel gemeenteleden wonen. De kerk kan hierdoor makkelijker zichtbaar worden voor de mensen. Het is aan te raden om klein te beginnen, bijvoorbeeld in één straat.

Een eenvoudige inventarisatie van de situatie in de wijk is een goed vertrekpunt. Wat kan je verwachten? Wat kan je betekenen? Verder is het goed om op de hoogte te zijn van de activiteiten en het dienstverleningsaanbod in de omgeving (sociale kaart).

Hierdoor kunnen zoveel mogelijk gerichte verwijzingen worden gedaan.

Uit deze inventarisatie komt een eerste profiel van de wijk, en via persoonlijke gesprekken ontstaat een behoeftekaart van de wijk of een ingang om later de behoefte te peilen.

Wanneer noodlijdenden behoren tot een andere gemeente kan het contact worden overgelaten aan die gemeente. Eventueel kunnen zij daarin worden gestimuleerd.

Diaconaat is tenslotte geen strijd om een marktaandeel, maar mensen brengen bij God door het delen van Gods liefde.

Hiervoor is nodig:

- Brief om opzet uit te leggen aan wijkbewoners (goed verhaal, ten voordele van bewoner)
- Vragenlijst/checklist
- Goede gespreksvaardigheden
- Goede afspraken, bereikbaarheid, vrijwilligers
- Plattegrond met dossiermogelijkheid (om doublures te voorkomen)
- Afspraken over criteria voor hulp of dankbaarheidfonds naar draagkracht

Wanneer ervaring is opgedaan met deze werkwijze en structurele hulp nodig blijkt te zijn en geboden kan worden kunnen met de burgerlijke gemeente afspraken worden gemaakt. De gemeente kan door de WMO een bedrag beschikbaar stellen voor onkostenbestrijding, eventueel vrijwilligersvergoedingen, of professionele hulp bekostigen e.d.

Dit scheelt de burgerlijke gemeente geld en energie. Voor de kerkelijke gemeente is het een uitgelezen kans om zichtbaar te zijn in de omgeving. Evangelisatie draait tenslotte om relatie. Let hierbij wel op dat de kerk niet een goedkope uitvoeringsorganisatie van de overheid wordt. Lees hiervoor de artikelen 'Diaconaat naar buiten' in 1998 geplaatst in *De Reformatie* (J. Lenting), ook te vinden via rubriek Dienst op www.diaconaalsteunpunt.nl.

De uitvoerende activiteiten kunnen variëren van een vliegende brigade in opknap en kluswerk, vervoer, huishoudelijk hulp tot structurele verzorging. Verder kan er met de hulpvrager worden meegedacht over het inschakelen van natuurlijke personen in de omgeving; familie, vrienden, kennissen e.d. of instanties. Hierdoor wordt een zorgnetwerk in het leven geroepen. De rol van de gemeente is dan vooral het stimuleren

en in gang brengen van de zorg. Wanneer het complexe situaties betreft waar specifieke kennis voor nodig is kan de kerk een signalerende functie hebben. Uiteraard blijft de mogelijkheid bestaan om contact te houden en eventueel mensen te betrekken bij 'kerkelijke' activiteiten.

De diaken fungeert hierin als stimulator en coach. Bij vragen kan hij worden ingeschakeld. Ook is het verstandig de specialisten uit de gemeente te kennen en op de juiste wijze hun deskundigheid te laten delen in een dergelijk project. Goede communicatie en bereikbaarheid is van groot belang. Een goede voorbereiding is dan ook aan te raden.

Al met al is het geen kleine klus. Begin daarom rustig zonder teveel hooi op de vork te nemen. Misschien is het goed om een periode af te spreken waarin bepaalde activiteiten plaatsvinden. De 'week van de wijk' kan hierin een suggestie zijn.

Present

Vanuit Zwolle is een christelijke stichting opgericht die in samenwerking met hulpverlenende instanties groepen vrijwilligers inzet om mensen in nood te helpen. Door deze hulp van, bij voorkeur christelijke groepen, wordt het hulpverleningsproces weer op gang gebracht. Door middel van een professionele intake wordt een project vastgesteld en een groep voorbereid op dit werk. Hierbij valt te denken aan het opknappen van een ruimte, het vuilvrij maken van een huis, schilderen, onderhoud van tuin e.d. In het hele proces wordt duidelijk gemaakt dat het geloof in God de drijfveer is voor deze hulp. God heeft veel gegeven, via deze hulp wordt dit teruggegeven. De hulpverlening is te typeren als het samenbrengen van (diaconale) groepen en hulpvragers. www.stichtingpresent.nl Landelijke uitbreiding wordt verwacht.

Hulp In de Praktijk

In Soesterberg is een christelijke stichting in het leven geroepen dat een lage drempel wil zijn hebben naar hulpvragers. Hierdoor wordt de afstand tussen niet-christenen en de kerk verkleind. Via een database wordt er een match gemaakt met aangemelde vrijwilligers uit kerkelijke gemeenten. Hierdoor wordt de daadwerkelijke hulp geboden vanuit de gemeente. De hulp vindt doorgaans een-op-een plaats. Dit biedt mogelijkheden om een structurele relatie aan te gaan. De koppeling van vrager en aanbieder kan op basis van verschillende criteria plaatsvinden; geografisch, deskundigheid, geloofsovertuiging, of kerkwijk gebonden.

Helpdesk / E-mail

Veel mensen in onze maatschappij weten niet waar ze met hun vragen naar toe kunnen. Op diaconaal, maar zeker op pastoraal terrein is de drempel hoog. Het zou mooi zijn wanneer de kerk een hand uitstrekt naar deze mensen. Iedere kerk/gemeente (of groep van kerken) zou herkenbaar bereikbaar moeten zijn, ter ondersteuning van mensen die om een praatje of hulp verlegen zitten. Vanuit een centraal punt, een 'helpdesk', voicemail, kerkelijk bureau of e-mailadres, wordt een bericht doorgegeven aan een geschikt gemeentelid. Dit kan door middel van telefonische maar ook via e-mail bereikbaarheid. Aansluiting kan eventueel worden gezocht bij (de openingstijden van) het kerkelijk bureau. Het gemeentelid neemt contact op met de hulpvrager en inventariseert wat de behoefte werkelijk is. Vervolgens er gezocht naar een geschikte hulpbieder. Dit kan een doorverwijzing naar een professionele instantie betreffen, maar ook naar een gemeentelid in de buurt. Voor contact of ondersteuning.

De kerk als centraal punt

De kerk bereikbaar voor de omgeving en voor elkaar. In deze tijd is veel eenzaamheid. Ondanks moderne middelen voor vervoer en communicatie zijn er veel die ten diepste erg eenzaam zijn. Wanneer de kerk dit onderkent kan zij hierin een grote rol spelen. Het kerkgebouw is een ideale plek om te gebruiken als uitvalsbasis en inloophuis. Een vaste avond in de maand om elkaar in ontspannen sfeer te ontmoeten en open te staan voor buurtbewoners. Bijvoorbeeld een vrijdagmiddagborrel, of donderdagavondkoffie. Ook kunnen voorlichtingsbijeenkomsten worden gehouden over actuele problematiek, zoals opvoeding, omgaan met financiën, time-management, ontwikkelingswerk, leven met een handicap e.d. We hebben de wereld veel te bieden. Laten we het niet voor onszelf houden. Wanneer de drempel naar het kerkgebouw door dergelijke activiteiten laag is, zal een gesprek over het geloof ook natuurlijker gaan.

Keuken / Open maaltijd

In onze maatschappij zijn veel mensen die moeite hebben dagelijks een maaltijd op tafel te zetten. Denk aan zwervers, aan eenzamen, aan mensen met psychische moeiten e.d. Veel kerken bieden de mogelijkheid van een inloopgelegenheid. Vaak wordt hier eenmaal per week een maaltijd verstrekt. Bijvoorbeeld in Amersfoort hebben de gezamenlijke diaconieën een dergelijk project opgestart. Project 'Gastvrij'. Vaak trekken deze projecten een bijzondere doelgroep. Het kan zijn dat in bepaalde plaatsen al voldoende voorzieningen zijn voor mensen uit deze doelgroep.

Ook zijn er in veel gemeenten open-maaltijden. Eens per week kan iedereen aanschuiven voor een maaltijd en vooral ook gezelligheid en contact. Deze behoefte is dus aanwezig in onze gemeenten. In de niet-kerkelijke omgeving is dit uiteraard niet anders. Dergelijke projecten kunnen dus ook in de eigen straat worden aangeboden. Voor mensen zoals jij en ik. Met een paar heldere huisregels zijn excessen te voorkomen. Zo blijft het mogelijk om de eigen identiteit te bewaren en toch uit te delen aan de naaste in je eigen omgeving. Denk b.v. aan Het Leger des Heils dat vele jaren ervaring heeft met ruimhartig uitdelen, zonder dat hun identiteit erdoor verdwijnt.

Hulp aan Prostituees

In veel steden en andere plaatsen komt prostitutie voor. Het is goed te beseffen dat deze (doorgaans) vrouwen vaak niet 'vrijwillig' voor dit 'beroep' hebben gekozen. Veel zagen, door (financiële of verslavings)nood gedreven, geen andere mogelijkheid om te ontsnappen aan de ellende. Helaas voor hen blijkt het leven als prostituee ook niet gelukkig makend. Deze mensen hebben aandacht en liefde nodig en zo mogelijk een ander perspectief. Dit is erg lastig werk, maar niet onmogelijk. In veel steden wordt al veel christelijke zorg besteed aan deze groep. Bekend zijn bijvoorbeeld De Haven en het Scharlaken Koord. Een gemeente kan deze projecten steunen, zowel financieel als fysiek. Breng de situatie in uw eigen omgeving in kaart en zoek begeleiding bij het opzetten van dergelijke activiteiten.

Gevangenen bezoeken

Door het hele land staan gevangenis. Of beter gezegd penitentiaire inrichtingen. Hierin zitten veel mensen. Vaker mannen dan vrouwen. Relatief vaak met een niet Nederlandse culturele achtergrond. Deze mensen hebben in hun leven dingen gedaan die niet door de (rechts)beugel kunnen. In veel gevallen als gevolg van wanhoop of

negatieve ervaringen in het verleden. Wat de aanleiding ook is. Veel gedetineerden hebben te maken met wroeging, depressie, ellende e.d. Vaak is de oorzaak hiervan een gebrek aan perspectief. Juist als christen is het onze opdracht om te zien naar deze mensen. Voor iedereen is genade. Niemand verdient het om dubbel gestraft te worden. De terugkeer in de maatschappij is vaak erg moeilijk voor hen. De kerk kan een grote rol spelen in het contact met gedetineerden, zowel tijdens de gevangenschap als daarna. Bedenk wel dat er gevangenispastoraat bestaat, dat er ruimere bezoekmogelijkheden zijn voor kerkelijk contact en dat er christelijke organisaties zijn die hierin activiteiten verrichten. Denk bijvoorbeeld aan: Gevangenezorg Nederland en Exodus. Tijdens de hechtenis is er vooral behoefte aan contact tegen de eenzaamheid, of om voor te bereiden op een leven in de vrijheid, soms is er behoefte aan uitleg van het evangelie. Na de hechtenis is een vaste structuur in een (nieuwe) veilige omgeving van belang. Zodat de kans op herhaling klein is. Naast de gedetineerden hebben ook de familieleden en andere relaties van hen behoefte aan contact, erkenning en hulp. Inventariseer de mogelijkheden in de eigen omgeving eens.

Opvang

In ons land zijn al veel huizen waar mensen met (tijdelijke) problemen worden opgevangen. Denk aan asielzoekerscentra, verzorgingstehuizen, hospices, herstellingsoorden, therapieboerderijen, blijf-van-mijn-lijf-huizen. Om maar eens een aantal uiteenlopende te noemen. Welke opvangmogelijkheden zijn er in de omgeving van de eigen kerk? Waar zou de kerk een rol kunnen spelen? Door het leveren van vrijwilligers, of het aanbieden van alternatieve activiteiten o.i.d. Veel organisaties hebben moeite om voldoende vrijwilligers te vinden. Als christen biedt dit veel mogelijkheden om dankbaar werk te doen. In de eigen omgeving heeft dit veel uitstraling. Wat wordt er uitgestraald?

TIMON (o.a. Stal 36)

Een organisatie die over het hele land opvang biedt aan jongeren die ondersteuning nodig hebben bij het zelfstandig wonen is Timon. Dergelijke projecten kunnen in iedere plaats waar een behoefte is worden opgezet. In Zwolle is bv Stal 36 als interkerkelijk project opgericht. In dit huis is woonruimte voor hen die begeleiding en structuur nodig hebben en voor hen die dit kunnen bieden. Dit project staat onder professionele leiding van Timon. De plaatselijke diaconieën zorgen dat de voorwaarden intact blijven.

Leger des Heils

In veel plaatsen is LdH actief. Op veel uiteenlopende manieren wordt omgezien naar de mens in nood en uitgedeeld van Christus rijkdom. Vaak zijn extra vrijwilligers goed te gebruiken. Ook is in samenwerking een eigen project op te zetten. Gebruik maken van elkaars deskundigheid aan te raden. Dit voorkomt frustraties. Denk ook aan het kledingproject in Zoetermeer dat i.s.m. het Leger des Heils is opgezet.

Kledingproject / -winkel

In Zoetermeer is door Het Leger des Heils een kledingwinkel met tweedehands-kleding ingericht. Dit is vooral voor minima aantrekkelijk om de kosten van levensonderhoud te drukken. Deze winkel wordt bemenst door vrijwilligers uit de GKV/CGK/NGK. Het nut van dit project is naast goedkope kleding ook aandacht, een kopje koffie en een goed gesprek. Niet zelden over het evangelie. Dus ook in samenwerking blijft het goed

mogelijk de eigen identiteit een plek te geven. Aangezien iedere plaats zijn minima en eenzamen heeft een prima recept om over te nemen als u de omgeving wilt bereiken.

Armoede en Gesloten beurs-circuit

In onze maatschappij zijn de gaven niet evenredig verdeeld. Zo zijn er mensen met veel geld en weinig tijd, terwijl er ook mensen zijn met veel tijd en weinig geld. Beide groepen kunnen veel aan elkaar hebben wanneer ze oog hebben voor elkaar en elkaar willen helpen. Zo kunnen mensen zonder baan zich inzetten om te koken en te eten met druk bezette mensen. Het doen van boodschappen e.d. kan hierbij worden inbegrepen. Wellicht mogen ze voor zichzelf een deel van de boodschappen meenemen. Gesloten beurs houdt in dat er geen geld aan te pas komt. Het is daarmee wezenlijk anders dan 'zwart werken', want het samen genieten van de mogelijkheden die God eenieder geeft is het doel. Het is belangrijk om te voorkomen dat de schijn van 'zwart werk' wordt voorkomen. Een belangrijk criterium is het actief deelnemen aan het sociale leven door mensen die gebrek lijden en het delen van hen die overvloed kennen. Wanneer het verwordt tot structurele inkomenssteun aan mensen met een bijstanduitkering zal de sociale dienst terecht argwanend zijn en eventueel zelfs korten op de uitkering.

Andere mogelijkheden zijn:

- Schoonmaken
- Oppassen
- Koken
- Boodschappen

Stappenplan

Het kan zijn dat door de vele mogelijkheden om in de omgeving actief te zijn het overzicht verloren is gegaan. Daarom volgt nu een stappenplan om structuur te geven aan het proces om het extern diaconaat vorm te geven.

De stappen die gezet kunnen worden:

- a) Het diaconaal beleid opfrissen
- b) Met gemeente inventariseren welk extern diaconaat al gebeurt (de Video/DVD – 'Diaconaat, dat doe je zelf' kan hier een aftrap voor zijn)
- c) Werkgroep Extern Diaconaat in het leven roepen (inclusief opdracht en kaders)
- d) Analyse van de omgeving
- e) Sociale kaart (welke hulpverlening/activiteiten bestaan in de regio)
- f) Omgevingskenmerken inventariseren (welke kenmerken heeft bevolking, welke nood is er)
- g) Mogelijkheden extern diaconaat inventariseren
- h) Specialisten en gaven in eigen gemeente (of samenwerkingsverband) inventariseren
- i) Speerpunten kiezen
- j) Fasering en toerusting per speerpunt indien nodig (inclusief proef-project)
- k) Uitvoering proef-project
- l) Evaluatie
- m) Uitbreiding project
- n) Beschrijving project en invoering naar Diaconaal Steunpunt (op 1 A4)

Uiteraard is niet iedere situatie hetzelfde en zal lang niet altijd bij nul begonnen hoeven worden. Daarom kan dit stappenplan worden aangepast aan de eigen situatie. Ook

verschilt het per projectsoort welke stappen noodzakelijk zijn. Wanneer hier vragen over zijn kan contact worden opgenomen met Diaconaal Steunpunt of een relevante hulpverleningsinstantie in de omgeving.

Voorbeelden uit andere bronnen

Hoewel bijna alle voorbeelden al wel ergens bedacht en uitgevoerd zijn, en dus niet alles origineel is, kan een inventarisatie wel van nut zijn om een goede afweging in projecten te maken. Ook zijn er inventarisaties door anderen gedaan. Deze zullen onder vermelding worden opgenomen.

“Diaken, waar sta je?” (GKv)

Ten behoeve van het onderzoek “Diaken, waar sta je?” zijn door verschillende diaconieën project voorbeelden aangereikt. De projecten met betrekking tot de lokale samenleving worden hier genoemd:

1. Project Hardenberg-Baalder:”**goed doen aan allen**”. Over diaconaat naar buiten
2. Maastricht: Diaconale **activiteiten en collecten** voor diaconale projecten in/voor de stad Maastricht / Kerststukjes voor ouderen in de buurt
3. Pernis: **Opvang** Russische **chauffeurs** rond Kerst (wel al enkele jaren geleden)
4. Amsterdam: **eetbijeekkomsten** voor ouderen (niet-kerkleden) die rond de kerk wonen
5. Zwolle-Berkum: begeleiding en gastvrijheid voor **asielzoekers**
6. Zwolle-C: samen met andere kerken **opvanghuis** De Stal steunen.
7. Amersfoort –Centrum: Opvang **dak- en thuislozen** in de Oliekruik (project Gastvrij)
8. Hattem: Werkgroep diaconale doelen – signaleren en collecteren
9. Leerdam: Project met hulporganisatie – voedselactie (Dorcas)

Inventarisatie Hardenberg-Baalder

Deze inventarisatie ook opgenomen in de brochure Diaconaat naar Buiten van Diaconaal Steunpunt en De Verre Naasten. Deze is te bestellen via de site (€ 5,-).

Werken op vier niveaus (Ko Serier)

1. Helpen in je **persoonlijke omgeving**

Enkele voorbeelden: burenhulp, aandacht voor zieke en stervende mensen, sociaal zwakkeren, eenzamen, allochtonen, klusjes voor de burens, boodschappen doen voor een zieke buurvrouw, hulp aan een gescheiden buurvrouw, signaleren van hulpbehoefte op grotere schaal.

2. Helpen op het niveau van de eigen **gemeente**

Enkele voorbeelden: groepswijze aanpak o.l.v. diakenen, allochtone jongeren, eenzame ouderen, opvang in kerkgebouw, gezamenlijke ontmoeting.

3. **Regionale opvang**

Enkele voorbeelden: grotere projecten, asielzoekerscentrum, SOS opvanghuis in Stadskanaal.

4. **Landelijke opvang**

Enkele voorbeelden: stichting Kuria, De Driehoek, Dit Koningskind, ouderenzorg, jeugdhulpverlening (SGJ)

Niveau 1 persoonlijk: welke mogelijkheden?

Enkele mogelijkheden:

- Meedoen als collectant aan deurcollectes voor een goed doel
- Actief worden in wijkvereniging of sportclub
- Tijdelijk onderdak geven aan iemand in nood
- Er zijn voor zieken of hulpbehoevenden in de buurt
- Boodschapjes doen voor ouderen
- Tuinwerk doen voor wie dat niet zelf kan
- Meedoen aan het netjes houden van de omgeving
- Kleine dingen doen voor andere mensen
- Goede inbreng hebben bij feesten in de straat, barbecue enz.
- Iets doen voor de kinderen in de straat
- Groeten van anderen
- De tijd nemen voor gesprekjes met anderen
- Zorgen voor een goede sfeer in onze omgeving
- Voetballen op een zomeravond, jong en oud

Niveau 2: wijk of gemeente

Hieronder volgt in willekeurige volgorde een aantal mogelijkheden. We richten ons op de situatie in onze eigen omgeving. Dat betekent dat we niet zozeer hoeven denken aan bijv. drugsprojecten of maaltijden voor zwervers. Het gaat om mogelijkheden waarbij dienend naar buiten treden voorop staat, dus niet zozeer om projecten die direct gericht zijn op evangeliserend bezig zijn.

- Zusterhulp uitbreiden tot niet-kerkleden [dit vraagt wel een duidelijk zorgplan]
- Knutselmiddag organiseren voor kinderen
- Koffiemorgen in de kerk voor mensen uit de buurt
- Aan de huizen lezen uit de bijbel voor wie daarbij steun wil
- Organiseren van sportactiviteiten
- Iets doen rond de hangplek voor jongeren
- Homepage Morgenlicht zowel informatief als wervend maken
- Koffieochtenden
- Groepsmaaltijden
- Gastvrijheid
- Deskundigheid aanbieden, bijv. invullen belastingformulier
- Aandacht voor alleenstaande moeders
- Kerkgebouw meer benutten bijv. voor legodag en sinterklaas
- Opvoedingsproblemen bespreken bijv. ADHD
- Lijstje met zinvolle links op internet
- Natuurplus ook voor niet-kerkleden
- Motorclub ook voor niet-kerkleden
- Big Shopper (boodschappenservice) ook extern

Tien kansen voor diaconaat in de omgeving

Overgenomen van de website van Evangelische Alliantie.

- 1 Inloophuizen (koffie, maaltijd, praatje, activiteit e.d.)
- 2 Schuldhulpverlening (voorlichting, begeleiding, klankbord – Modus Vivendi e.d.)
- 3 Herverdeling vakantiegeld (3% jaarinkomen deelnemers herverdeeld, tijdens maaltijd)
- 4 Gevangenzorg (vrijwilligersgroep rond gevangenis en thuisfront – Gevangenzorg NL)
- 5 Voedselbank (inzamelen en uitdelen van voedselpakketten aan minima)
- 6 Klussteam (o.a. Present e.d.)

- 7 Gastgezinnen (tijdelijke opvang – pleegzorg e.d.)
- 8 Vrijwillige Thuiszorg (aanvulling op professionals en mantelzorg - Veenendaal)
- 9 Jongerencentrum (hangplek en activiteiten: huiswerk, vakantie, activiteiten, steun)
- 10 Kledingwinkel (i.s.m. Leger des Heils, koffiehoeke, vrijwilligers uit kerken – Zoetermeer)

Voor meer informatie kijk op www.eanl.nl

Ook is hier een werkmap Diaconaat te bestellen met meer suggesties voor extern diaconaat.

Helpen onder Protest (PKN – EVA)

Kerk in Actie heeft samen met De Arme Kant van Nederland een brochure uitgegeven, met als titel: Helpen Onder Protest, een handreiking voor kerkelijke, materiele hulpverlening. In deze mooie brochure zijn tal van voorbeelden en tips opgenomen om het diaconaat naar de samenleving vorm te geven. Het is zeker het lezen waard! Enkele trefwoorden worden genoemd om een beeld te geven.

Contact, Huisbezoek, Thema-avonden, Themadienst, Open maaltijden, Spreekuur, Regionale bladen, Financieel (gift / lening / goederen), Immaterieel (luisteren / helpen met formulieren / mee naar instanties / voorlichting regelingen / hulp bij gebruik internet), Criteria (noden ter ondersteuning / voorwaarden bij hulp en steun / omvang en duur steun / procedure)

Meer hierover:

Om over dit onderwerp meer te lezen kunt u de volgende brochures bestellen:

‘**Diaconaat naar Buiten**’ (brochure extern diaconaat) – www.DiaconaalSteunpunt.nl

‘**Helpen onder Protest**’ (boekje over diaconaat en samenleving) – www.kerkinactie.nl

‘**Kerk, Burgers en Overheid**’ - Notitie extern diaconaat GDD -

www.diaconaalsteunpunt.nl

Bekijk ook eens de lijst in rubriek ‘Links’ op www.diaconaalsteunpunt.nl